

KARTA INWENTARYZACYJNA GEOSTANOWISKA

Jan Barmuta, Maria Barmuta

Informacje ogólne	
Nr obiektu	134
Nazwa obiektu (oficjalna, obiegowa lub nadana)	GÓRA WAPIENNA – PŁOSZCZYNKA
Współrzędne geograficzne [WGS 84 – hddd.dddd]	Długość: 15° 42' 22.2" – wyrobisko I Szerokość: 50° 57' 18.9" – wyrobisko II 15° 42' 19.7" – wyrobisko II 50° 57' 19.1" – wyrobisko II
Gmina	Jeżów Sudecki
Opis lokalizacyjny	Nieczynne kamieniołomy znajdują się na północnym zboczu góry Wapienna. Najprościej można do nich dotrzeć podążając z centrum Płoszczyнки za niebieskim szlakiem turystycznym w kierunku zachodnim.
Rozmiary (np. długość, szerokość, wysokość, powierzchnia)	Wysokość 6 m, długość: 30 m
Charakterystyka naukowa geostanowiska	
Reprezentowana dziedzina nauk o Ziemi (np. tektonika, litologia, stratygrafia, geomorfologia)	Tektonika –olistolity Litologia – zmetamorfizowane skały osadowe węglanowe i terygeniczne Sedymentologia – podmorskie ruchy masowe, sedymentacja płytkowodna, sedymentacja głębokowodna Stratygrafia – wapienie kambryjskie, głębokomorskie osady kambryjskie
Rodzaj obiektu	Kamieniołomy
Litologia	Marmur (wapień krystaliczny – wapień wojcieszowskie), fyllity
Forma rzeźby terenu	Zbocze
Geneza obiektu (naturalny, antropogeniczny)	Antropogeniczny
Ogólny kontekst geologiczno-geomorfologiczny	Pod pojęciem „wapień wojcieszowskie” przyjmuje się zespół wystąpień zmetamorfizowanych skał węglanowych wieku wczesnokambryjskiego występujących wśród zieleńców zlokalizowanych w południowo – wschodniej części gór Kaczawskich (Białek et al., 2007). W obrębie wapieni wojcieszowskich wyszczególniono osiem litotypów tworzących dwa kompleksy. Sedymentacja pierwszego z nich odbywała się w obrębie bardzo płytkiego i płytkiego morza lokalnie osiągając warunki strefy międzypływowej i ponadpływowej, to jest strefy okresowo zalewanej przez wody morskie podczas wysokich pływów i sztormów. Materiał kompleksu drugiego był wynikiem redepozycji kompleksu pierwszego. Sedymentacja wapieni wojcieszowskich zachodziła najprawdopodobniej na wyniesieniach wulkanicznych w znacznej odległości od lądu. (Lorenc, 1983). Na podstawie studiów literaturowych oraz obserwacji terenowych stwierdzono, że wapień wojcieszowskie tworzyły budowle węglanowe w obrębie płytkich, najprawdopodobniej szelfowych stref zbiornika. Niektóre ciała wapieni wojcieszowskich interpretuje się jako olistolity, które zostały przeniesione z płytkich stref zbiornika do jego głębszych części na wskutek działalności podmorskich ruchów masowych. Olistolity znajdują się w obrębie łupków radzimowickich, które według najnowszych badań, deponowane były w głębokich strefach basenu powstałego w reżimie ekstensyjnym (Kryza & Zalasiewicz, 2008). Warto zaznaczyć, że pierwotnie łupki radzimowickie interpretowane były jako osady rowu oceanicznego (Baranowski, 1988). Wapień wojcieszowskie wykazują właściwości morfotwórcze – w rejonie Podgórek i Wojcieszowa tworzą ciąg ułożonych niemal równoleżnikowo wzgórz z wyraźnie zaznaczającymi się szczytami partie wzniesień takich jak: Bielec, Połom, Miłek, Osełka i Wapienna. Tworzą też pojedyncze, kopulaste wzgórze np. Widok, Wapiennik.

Opis obiektu z punktu widzenia nauk o Ziemi	<p>Wzgórze Wapienna zlokalizowane jest w jednostce Pilchowic stanowiącej południowo zachodni fragment większej jednostki strukturalnej jaką jest metamorfik kaczawski. Jednostka Pilchowic zbudowana jest ze skał typowych dla dolnego pietra metamorfiku kaczawskiego, to jest zieleńców, marmurów reprezentowanych przez tak zwane wapienie wojcieszowskie, oraz zmetamorfizowanych głębokomorskich skał terygenicznych (łupki radzimowickie). Z geologicznego punktu widzenia wzgórze Wapienna jest niezwykle interesujące, ponieważ w jego obrębie znajdują się wszystkie trzy wspomniane powyżej wydzielenia. Partie szczytowe zbudowane są z zieleńców, a zbocza północne i północno-wschodnie z wapieni wojcieszowskich i łupków radzimowickich. Z kolei zbocze południowo-zachodnie przecięte jest uskokiem śródsudeckim o biegu NW-SE, stanowiącym w tym miejscu granicę pomiędzy jednostką kaczawską a metamorfikiem izerskim.</p> <p>Opisywane wyrobiska zlokalizowane są w północnej części wzgórza. W morfologii terenu widoczne są one jako dwa równoległe do siebie i długie na około 30 m przekopy o stromych zboczach.</p> <p>W niewielkich odstąpieniach w ścianach pierwszego przekopu widoczne są rozsypliwie fyllity o barwie ciemnobrązowej i ciemnoszarej. Na końcu pierwszego wyrobiska znajduje soczewa marmurów (wapieni wojcieszowskich) wykształcona w facji cienkoławicowej (miąższość ławic około 10 cm) koloru beżowego i kremowego. Odpowiada ona facji E wg. Lorenca (1983). Wapienie wojcieszowskie współwystępują z łupkami mikowymi. Uwagę zwraca różne zalegania łupków radzimowickich względem wapieni wojcieszowskich i łupków mikowych. Wskazywać to może na olistolitowy charakter ciała wapieni wojcieszowskich.</p> <p>W prawym zboczu (patrzac od wejścia) drugiego przekopu znajduje się niewielkie odstąpienie łupków radzimowickich, w którym występują zarówno fyllity jak i metapiaskowce. Ze względu na silnie podmokły grunt w dnie przekopu niemożliwe jest dotarcie do jego końca.</p>
Historia badań naukowych	<p>Problematyka wapieni wojcieszowskich podejmowana jest już od XIX w. (Gürich 1882). Najwięcej kontrowersji budził wiek tych utworów. Tą tematykę w swoich pracach poruszali się m.in. Zimmerman Berg (1932), Schwarzbach (1933), Teisseyre (1967), Gunia (1967) oraz Baranowski i Lorenc (1978). Temat litostratygrafii jako pierwszy podjął Block (1938). Duży wkład w poznanie petrogenety tego wydzielenia wniósł Lorenc (1983).</p> <p>Nie odnaleziono jednak w literaturze naukowej wzmianek na temat tego stanowiska.</p>
Wartości dodatkowe (historyczne, biologiczne)	<p>Kamieniołomy znajdują się w obrębie obszaru Natura 2000 (PLH020095). Kluczowa dla tego regionu są dobrze zachowane paty kwaśnej i żyznej buczyny. Wśród zwierząt najcenniejsza przyrodniczo jest modraszka <i>nausitous</i> <i>Maculinea nausithous</i>. Dużą wartość historyczną stanowią odrestaurowane ruiny wapienników z XVIII i XIX wieku, służące kiedyś do wypalania urobku pozyskanego z opisywanych kamieniołomów.</p>
Bibliografia (najważniejsze pozycje)	<p>Baranowski Z., , 1988 - Łupki radzimowickie Gór Kaczawskich (Sudety Zachodnie): charakterystyka litofacjalna zmetamorfizowanych osadów rowu oceanicznego. . <i>Annales Societatis Geologorum Poloniae</i>, 58, 3-4, s.: 325-383.</p> <p>Białek, D., Raczyński, P., Sztajner, P. i Zawadzki, D., 2007. Archeocyty wapieni wojcieszowskich. <i>Przegląd Geologiczny</i>, 55(12/2), pp. 1112-1116</p> <p>Cymerman Z, Cwojdzński S, Kozdrój W, Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski, arkusz Jelenia Góra, 2011, PIG</p> <p>Kryza, R. i Zalasiewicz, J., 2008. Records of Precambrian - Early Palaeozoic volcanic and sedimentary processes in the Central European Variscides: A review of SHRIMP zircon data from Kaczawa succession (Sudetes, SW Poland). <i>Tom 461</i>, pp. 60-71.</p> <p>Lorenc S., 1983. Petrogeneza wapieni wojcieszowskich; <i>Geologia Sudetica</i> vol XVIII nr 1.</p>
Inne uwagi	Brak
Stan i możliwości wykorzystania	

Możliwości wykorzystania obiektu do celów edukacyjnych	Stanowisko jest atrakcyjne pod względem przyrodniczo – turystycznym, jednak możliwość wykorzystania go do celów geoedukacyjnych jest znacznie utrudniona ze względu na poziom „zarośnięcia” kamieniołomów. Poszczególne kamieniołomy wymagałyby znacznego oczyszczenia ze zbędnej roślinności, uniemożliwiającej interpretację wartości geologicznych. Na korzyść stanowiska przemawia fakt, że zaledwie kilkaset metrów dalej zlokalizowane są historyczne wapienniki co daje możliwość powiązania tematyki geologicznej z historyczną działalnością górniczą. W obrębie tych punktów terenowych można poruszyć następujące zagadnienia: Geologiczne - skały osadowe i ich metamorfizm, elementy tektoniki, sedimentologii, paleogeografii, zagadnienia litologiczne; górnictwo- wykorzystanie i obróbka surowca skalnego; edukacja regionalna – znaczenie bogactw naturalnych dla regionu
Dostępność: ograniczenia, bezpieczeństwo	Teren z dalszej odległości (z drogi, przy której znajdują się kamieniołomy) łatwo dostępny. Dojście do ścian odsłonięć znacząco utrudnione przez występowanie bujnej roślinności oraz występowanie okresowych stawów. Kamieniołomy wymagają zachowania należytej ostrożności dla tego typu obiektów
Istniejąca infrastruktura turystyczna	Do kamieniołomów doprowadza niebieski szlak turystyczny oraz Ścieżka przyrodnicza – „Wokół Góry Wapiennej w Płoszczynie”. Kamieniołomy stanowią jej przystanek nr 4 opatrzone tablicą informacyjną na temat obiektu. Tablica ta zawiera bardzo ubogie, pobieżne treści geologiczne. Pobliskie wapienniki wyznaczają przystanek nr 2.
Istniejące i potencjalne zagrożenia	W okresie wegetacji roślin kamieniołomy są bardzo mocno zarośnięte co praktycznie uniemożliwia ich obejrzenie.

Dokumentacja graficzna

134_1 Jeden z pieców służących do wypalania wapna pozyskanego z pobliskich kamieniołomów

134_2 Fyllity znajdujące się przy drodze obok kamieniołomów

134_3 Wejście do jednego z wyrobisk.

134_4 Wapienie wojcieszowskie widoczne na końcu pierwszego z wyrobisk